

**A Real Academia
Galega
no seu centenario
(1906-2006)**

Handwritten text in cursive script, likely a name or address, possibly starting with 'K...'. The text is written on aged, textured paper.

Handwritten text in cursive script, partially visible on the right edge of the page, possibly starting with 'K...'. The text is written on aged, textured paper.

A Academia Galega cando proxecta os actos conmemorativos do seu centenario sabía da responsabilidade social e cultural que estaba a asumir. Tratábase en definitiva de explicar de cara ao futuro o profundo compromiso histórico da institución que, máis alá das ideoloxías, sempre se mantivo firme na defensa do país dando continuidade aos esforzos construtivos que agromaron ao longo do século XIX.

A Academia renunciou, no seu centenario, aos discursos laudatorios e nostálxicos para centrarse nunha homenaxe a todas aquelas persoas que desde a data simbólica de 1846 dedicaron o mellor de si mesmas a loitar pola liberdade de Galicia, xa sexa no campo da historiografía, da literatura, da política ou no mundo menos favorecido da emigración. Para acadar este obxectivo de honrar os construtores da nosa identidade nacional, proxectou a Academia unha exposición e tres actos singulares que significaban un percorrido polos lugares da memoria.

Galicia, a forza da palabra

O sintagma *Galicia, a forza da palabra* elixido como título e lema da exposición do Centenario da Real Academia Galega aspira a presentar, sen renunciar á súa evocación definidora, o discurso identitario do país como un proceso construtivo que “narra a nación” proxectando a imaxe dunha patria que se vai construíndo no mesmo acto discursivo. O discurso expositivo, xa que logo, quere facer un percorrido polo esforzo construtivo do Rexurdimento, capaz de elevar a palabra *Galicia* ata o corazón do pobo. E ao mesmo tempo queremos subliñar dúas ideas tamén implícitas na metáfora aposicional do título: que a lingua, a palabra é elemento substancial da nosa patria, é o seu “semema” diferenciador; pero tamén remarca a normalización e grandeza que acadou o discurso literario desde Rosalía ata hoxe reafirmando que o nacionalismo galego atopou a súa mellor expresión cultural na literatura.

Este é o motivo polo que un andar enteiro estará dedicado ao discurso literario e lingüístico. E este non podía menos que empezar por unha figura clave como a do Padre Sarmiento. Porque o propio *Cancioneiro de Ajuda*, que abre a parte primeira do discurso, peza que por si mesma abondaría para xustificar a Exposición, está inserido no Rexurdimento como descubrimento que foi no seu día e integrado deseguido no discurso construtivo de Galicia.

Paralelo ao discurso literario-cultural, elaboramos un texto expositivo de contido político e ideolóxico sen o que non sería posible entender o anterior.

Empezamos este apartado en 1846, coa revolución liberal de Solís, porque o noso nacionalismo de mediados do século XIX identifícase co liberalismo e coa tradición da Revolución Francesa. Non é casual que os Mártires de Carral sexan homenaxeados polos integrantes da *Liga Galega na Cruña* —Lugrís, Carré, Golpe, entre outros— que tamén serán fundadores da Academia Galega.

A fundación da Real Academia Galega o 30 de setembro de

1906, data oficial da súa constitución *de iure* no salón da Reunión Recreativa e Instructiva de Artesanos da Coruña, supón a institucionalización do proceso de afirmación da identidade de Galicia. Todas as forzas políticas europeas estaban a principios do século XX a participar nos apaixonados debates que suscitaba a denominada, eufemisticamente, cuestión nacional, que nos derradeiros anos do século anterior adoptou importantes cambios que marcaron o futuro político de Europa. Entre estes cambios finiseculares está a presenza cada vez máis firme do nacionalismo no campo político seguido da tendencia novidosa a definir a nación en termos étnicos e, especialmente, lingüísticos. Neste preciso contexto estaba excluído da cartografía lingüística todo o que non foran linguas canónicas e institucionalizadas. A Academia Galega é, polo tanto, un instrumento para conseguir esa institucionalización e canonización necesarias.

Desde mediados do século XIX, os románticos asumiran un forte compromiso social e revolucionario que consideraba que o pobo atesouraba todas as esencias incontaminadas e que a súa lingua, as cancións, as lendas, os costumes e a música eran a esencia da nación. A busca, a procura dese espírito popular vai ser un dos obxectivos do discurso nacionalista. O movemento fundacional liderado por Murguía —Sociedade de Arqueoloxía, Sociedade de Folklore, Sociedade de Historia— sempre adxectivado como galego, non fai máis que afirmar esta tendencia cultural de carácter popular. Non nos pode sorprenden xa que logo que o noso nacionalismo atopara a súa mellor expresión cultural na literatura e na música, artes que a través da lingua e da canción popular conectan coa poderosa herdanza do pobo. Se Petoefi (1823-1849) é o poeta nacional húngaro e Mickiewicz (1798-1855) é o poeta grande de Polonia, Rosalía é a gran poeta de Galicia, que aúna nos seus *Cantares Gallegos* (1863) música e literatura.

A palabra *folklore* —a recompilación dos cancioneros populares, recollida de léxico popular, de romances, etc. — é unha invención do Romanticismo e vai ter, como veremos, un especial significado para as nacións en construción.

Malia estas declaracións, seguía a faltar nesta loita a presenza do pobo, que falaba pero non escribía o seu idioma e que non deixaba de ter certa desconfianza duns homes que escribían pero non falaban a lingua do país. O pobo estaba instalado na fala e os intelectuais e ideólogos reivindicaban a lingua, teorizaban sobre a situación lingüística do país, sobre a xenealoxía lingüística ou sobre o porvir das linguas minoritarias.

Pero o que non vai conseguir o *rexionalismo*, un dos primeiros convites político e democrático para atraer o pobo ás ringleiras nacionalistas, vaino posibilitar en parte a emigración, ese fenómeno paneuropeo de desarraigo dos pobos e das culturas. A emigración galega non é, como adoita verse na nosa tradición conservadora, unha forma apracible de nostalxia que se reflicte como unha especie de doenza psicolóxica. Foi moito máis porque deseguida se estableceu entre o discurso nacionalista —afirmación e pertenza a unha terra, a unha lingua e a un pobo que comparte unha experiencia histórica común— e a emigración— soidade e estrañamento dese espazo común e compartido— unha relación de consecuencias inesperadas.

Non é casual xa que logo que nos cheguen de América os principais símbolos da nosa identidade: himno, bandeira, escudo. E chégannos da man dos ausentes en diálogo coa Academia, que sempre aconsella e informa coa *auctoritas* de Murguía ata o punto que podemos dicir que, en gran parte, nos conformamos como pobo dende a estranxeiría e non dende a familiaridade dos horizontes coñecidos.

A exposición percorre todos estes camiños desde 1846 ata o 28 de xuño de 1936 cando co plebiscito do Estatuto, chegamos ao cumio das arelas de Galicia como pobo, furtado polo golpe de estado franquista.

Carral, Tui, Betanzos

Se a exposición foi o acto central, os actos de Carral (26 de abril), Tui (24 de xuño) e Betanzos (6 de outubro) estaban xustificados na necesidade de mostrar os fitos máis senlleiros capaces de simbolizar as arelas do país por mostrar a súa identidade colectiva.

Carral significa a homenaxe aos protonacionalistas e conmemora os inicios liberais do nacionalismo galego; seguindo este criterio, os actos de Tui foron a lembranza e homenaxe ao rexionalismo que organizou os seus primeiros xogos florais unindo música e literatura, as dúas artes populares por excelencia e que tanta importancia acadaron no Rexurdimento. Tamén Tui escenificou a presenza do clero e da igrexa nas tarefas da dignificación do país.

O desenvolvemento dos actos de Tui quixo remarcar esta incorporación evocando na intervención do académico Torres Queiruga a figura de Lago González. E as intervencións musicais que se sucederon no palco, na entrada da cidade e durante o percorrido, foron unha homenaxe á música popular que tan grande protagonismo acadou a través de orfeóns e posteriores agrupacións corais. Os fragmentos dos discursos lidos polos académicos diante do teatro histórico quixeron salientar o carácter reivindicativo do acto e o agradecemento ao pobo de Tui.

E, por último, Betanzos, seguindo o fío cronolóxico, foi a homenaxe ás Irmandades da Fala e aos homes que xa encararon a etapa nacionalista.

Os discursos institucionais do Presidente da Academia foron vertebrando ao longo do ano do Centenario un discurso esperanzado de cara ao futuro. Cen anos de historia ao servizo de Galicia.

16.11.06

16.02.07

Galicia, a forza da palabra

Exposición conmemorativa
do centenario da RAG

Fundación Caixa Galicia, A Coruña

O acto central da conmemoración do centenario da Real Academia Galega foi, sen dúbida, a exposición Galicia, a forza da palabra, inaugurada o 17 de novembro de 2006 na sede da Fundación Caixa Galicia, entidade patrocinadora da mesma. Durante os tres meses que permaneceu aberta ao público a mostra, foron miles de persoas de toda condición as que puideron percibir o esforzo histórico do pobo por preservar a súa cultura e a súa lingua.

A Real Academia Galega custodia, grazas á xenerosidade dos seus fundadores e de moi diversos mecenas, uns importantes fondos hemerográficos, bibliográficos, documentais e artísticos en xeral. Gran parte destes fondos proceden do mundo da emigración, especialmente de Cuba, de onde partiron tantas e tantas iniciativas dinamizadoras, entre as que está precisamente a Academia Galega.

Na exposición estaban convocados todos os discursos históricos que contribuíron a modelar o país: o discurso historiográfico, o discurso político, o discurso artístico e o discurso literario, entrelazados pola vontade secular do pobo remataron por acadar un espazo simbólico —bandeira, escudo e himno— que fixo da Coruña a capital da nosa cultura.

O presidente da Real Academia Galega e os académicos acompañan o presidente da Xunta de Galicia, outras autoridades e os directivos da Fundación Caixa Galicia na inauguración da exposición.

MIRADAS

A emoción da palabra

Lupe Gómez

As Palabras teñen forza, e teñen magnetismo. Moven as artes, a política e a vida cotiá das persoas. As palabras moven os países, moven o mundo. As palabras van contando, pouco a pouco, a Historia. Como se fosen historiadoras, ou fotografías do pasado e do presente, dialogando co futuro. A Real Academia Galega, abríndolle portas e xanelas á sociedade, e celebrando os seus 100 anos de Historia, fai a exposición “Galicia, a forza da palabra” na Fundación Caixa Galicia da Coruña. É unha exposición emocionante. En pouco espazo aparecen expostas moitas cousas, moitos documentos. Todo un pouco amoreado e mesmo desordenado. Porque os nosos recordos tamén aparecen así na memoria e no corazón. Veñen a nós de vez en cando como flashes. É conmovedor mirar nesta exposición a mesa-escritorio na que escribía Rosalía de Castro. A súa letra preciosa, rebelde e romántica. As lentes de Castelao, que lle facían ter unha mirada especial, diferente. Os manuscritos de *Os Eoas* de Pondal metidos nunha maleta grande, como se fosen un tesouro. Os cadros de Luís Seoane, ou Camilo Díaz Valiño, como impresións cheas de encanto. A letra de escritores máis actuais como Uxío Novoneyra, Neira Vilas ou Manuel María. Rosalía soíña ante tantos nomes de homes. Rosalía, como se ela fose a orixe da palabra. O terreo humilde no que medran as flores. É catártico poder achegarse á palabra. Sentir a palabra como algo humano, vivo. Sentir a cultura como algo real chegar a tocala, e vibrar con ela.

Galicia Hoxe, 15 de decembro de 2006

A forza da palabra

Manuel Bragado

“Galicia. A forza da palabra”, a mostra instalada na espléndida sede da Fundación Caixa Galicia da Coruña con motivo do Centenario da Real Academia Galega, constitúe a máis interesante exposición celebrada no país noso ao longo deste ano que remata. Comisariada por Xosé Ramón Barreiro Fernández, coordinada por Xosé Luis Axeitos, deseñada por Revisión e sufragada na súa totalidade pola Fundación Caixa Galicia, esta mostra sen precedentes ofrece ao espectador curioso un concentrado excepcional do que simboliza e mellor representa a Academia: a potenciación da lingua e a cultura na construción da identidade nacional galega.

O primeiro que sorprende ao visitante é que se lle convida non tanto a realizar un percorrido erudito pola historia da institución (o que semellaría previsible na efeméride do seu centenario) como a participar na lectura dun coidado relato reivindicativo do proceso de construción da patria dos galegos. A exposición é a narración do discurso da configuración do país, do esforzo colectivo, acometido durante séculos, de construción da idea de Galicia como nación. Un longo e complexo proceso de consolidación da identidade galega, que se remonta dende a mirada romana (que xa nos definía por vez primeira como pobo, os “callaicos”, e delimitaba un territorio, a “Gallaecia”) ata o momento decisivo do Rexurdimento, a partir do século XIX, cando aparece a primeira xeración galeguista, e na que a palabra “Galicia”, ademais dun espazo xeográfico, é un termo con fortes connotacións políticas e culturais. Aí, nese momento histórico decisivo, cando se configura de forma simultánea o discurso da nación e o discurso literario na lingua milenaria, é a partir do que se desprega esta magnífica e clarificadora exposición sobre a nosa memoria identitaria.

O segundo feito que impresiona ao espectador é que se lle convida a realizar unha lectura non tanto textual (o que

tamén resultaría habitual tratándose dunha proposta narrativa) como icónica, baseada na coidadosa selección de máis de catrocentos obxectos e imaxes. O sabre do coronel Solís (protagonista do primeiro levantamento galego de 1846), as mesas nas que traballaron nove dos nosos escritores (dende a de Rosalía de Castro ata a mítica mesa de braseiro de Ramón Piñeiro), obxectos persoais (dende a chistera de Manuel Murguía, a pipa de Manuel Antonio, os lentes de Risco, á pucha de Ramón Cabanillas), emblemas e mapas (dende a cartografía de Fontán, pasando pola primeira bandeira galega que ondeou no país ata a bandeira do Consello de Galicia, utilizada nas exequias de Castelao) son algunhas das pezas presentadas para ir debullando un relato que se vai transformando nunha descuberta apaixonante para o espectador. Todos estes obxectos, aos que habería que engadir algúns cadros (a maior parte expostos en público por vez primeira, como ese impresionante óleo de Dionisio Fierros “Una romería en las cercanías de Santiago” ou o retrato de Rosalía de Castro de Modesto Brocos) e numerosísimos documentos literarios (dende fotografías e manuscritos, pasando polas edicións príncipes das obras máis emblemáticas da literatura galega como o “Cancioneiro de ajuda”, ata os autógrafos das nosas primeiras plumas), expostos con enorme dignidade e respecto, funcionan con toda a forza evocadora e emotiva de auténticas iconas que simbolizan a loita pola liberdade de Galicia e marcan os fitos senlleiros do proceso de construción da nosa identidade política e cultural.

Con todo, e a pesar da orixinalidade da linguaxe expositiva utilizada para expresar a diversidade da cartografía construtiva da nosa arela identitaria, a palabra “Galicia”, o nome do país representado pola caligrafía dos nosos escritores primeiros, constitúe a icona primeira da mostra. Unha rotunda metáfora visual, presentada con toda a forza e a diversidade impresa pola man dos nosos precursores, que —como salienta Xosé Luís Axeitos— expresa o carácter da lingua como o “elemento substancial da nosa patria”, remarcando, ademais, “a normalización e grandeza

que acadou o discurso literario desde Rosalía ata hoxe e reafirmando que o nacionalismo galego atopou a súa mellor expresión cultural na literatura”.

O interese e o carácter popular desta exposición, dirixida a un público amplo e interxeracional, supón o definitivo reencontro da sociedade galega coa súa Academia, unha institución que volve recuperar o prestixio e o seu sentido dende a renovación que lle imprimiu don Francisco Fernández del Riego e que continúa coa presidencia de don Xosé Ramón Barreiro Fernández. Longa vida para a Academia, que o será, tamén, para os degoiros da patria dos galegos. Recomendo vivamente a visita á mostra, aberta ata o vindeiro 16 de febreiro.

Martes, 2 de xaneiro de 2007

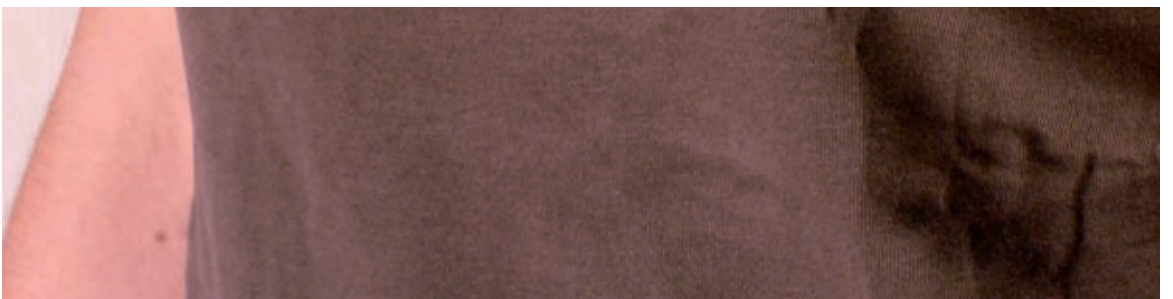
Camisola da exposición, o nome do país escrito por Castelao

Camisola da exposición, o nome do país escrito por Rosalía de Castro

Unha boa razón para visitar A Coruña

X. L. Méndez Ferrín

Debemos felicitar a X. R. Barreiro, a X. L. Axeitos, á Fundación Caixa Galicia, ao Grupo Revisión Deseño e ao equipo de sabios asesores, pola exposición *Galicia, a forza da palabra* conmemorativa do primeiro cento de anos da nosa Academia. Coa mostra no medio e medio do Cantón, estes días A Coruña exerce o rol da cidade histórica de Galicia que a saña paranoide de Francisco Vázquez pretendera borrar da memoria ao non conseguir a capitalidade autonómica. “Se non somos capital de Galicia non seremos Galicia” —xurara Vázquez, e unha parte considerábel de coruñeses apoiaron o separatismo—.

Pro as realidades son teimosas. A Coruña é urba simbólica de Galicia e non porque estea aló a Delegación do Goberno, que sobra na cidade herculina e sobraría en calquera outra do País incluída a miña vella e episcopal Ourense e o Vigo que eu escollín para vivir. A teima arredista, antigalega e furiosa de Vázquez e dos seus seguidores esbórrallase de seu cando na Coruña se poñen en vigor os sinais de identidade xenuínos. Digamos que a Academia Galega (así lle chamaron entre 1931 e 1936) sae do casón de Pardo-Bazán, Rúa das Tabernas, colecciona os tesouros referenciais da Nación e invade a Pescadaría cunha exposición que pasará á Lenda. Daquela, e a partir do centro de irradiación que é a mostra Galicia, a forza da palabra, no Cantón, Coruña volve bombear substancia cívica e volve instruírnos a todos os galegos igual que nos días dos Precursores e nos días da erección do monumento a Curros Enríquez como referencia republicana e nacional.

Magnificamente ben instalada, os ideólogos da exposición seleccionaron os obxectos da memoria. Eiquí o óleo de Dionisio Fierros que visualiza o campesiñado e a indumentaria do campesiñado que, anónimo, salvou o idioma da desaparición. Aló, a bandeira, con escudo e coroa mural, do Consello de Galiza que Castelao levara a París para

formar goberno de concentración republicana con Giral. Acolá, o Cancioneiro da Ajuda en manuscrito real. E o foral de Afonso VIII ao burgo do Castro de Caldelas como amósega dos primeiros documentos xurídicos en galego. E non todo ían ser letras: tamén está o sabre do Coronel Solís, heroi romántico da revolución galega de 1846 na que a idea de Galicia como Nación, si, e tamén como Colonia da Corte, nacía. Ese sabre, na Coruña mellor que en ningures, representa o pulo liberal, progresista, modernizador e laicista do protonacionalismo galego do século XIX que aínda modula os ritmos sentimentais do nacionalismo galego contemporáneo.

Vexan que a exposición coruñesa do centenario da Academia fala ben pouco da Academia, como corresponde ao estilo actual da súa presidencia e xunta de goberno. Fala todo da Historia de Galicia no ano que foi prescripto como Da Memoria. Galicia foi desposuída dos seus símbolos e dos seus lugares memorábeis polo ensino oficial de masas e polo discurso histórico do asimilismo español. Esa negación das insignias e dos iconos e dos logotipos é unha negación do que verdadeiramente ocorreu en Galicia no pasado. Negacionismo que ten un obxectivo estratéxico: dificultar que os galegos do presente e o futuro poidan gobernarse plena e totalmente a si mesmos. A exposición dos cen anos da Academia é subversiva porque fai emerxer do esquecemento símbolos terribes que, interpretados á luz de Razón, devolven a saúde. Coma na psicanálise.

La Opinión, 18 de decembro de 2006

NO PASAR DOS DÍAS

A forza da palabra

Salvador García-Bodaño

Acabo de deixar aquí á miña beira, sobre da mesa de traballo, o catálogo —excelente— da notábel exposición *Galicia, a forza da palabra*, organizada co gallo do Centenario da Real Academia Galega na sede coruñesa da Fundación Caixa Galicia. Non me foi posíbel ir vela co vagar necesario, por iso que a coidada publicación que agora obra no meu poder ten para min unha marcada importancia. Nas primeiras horas da mañá estiven a ler nel e a ollar as numerosas fotografías (de senlleiras figuras da nosa cultura, de documentos e textos manuscritos, de portadas de libros e de páxinas interiores, de obxectos persoais, de varia cartografía da nosa patria, das primeiras bandeiras e escudos, etc). Sempre insisto en que as exposicións excepcionais deben contar con densos e elaborados catálogos que eviten que o traballo e as achegas expositivas esvaezan no esquecemento e todo remate por se converter nun feito cultural efémero. Nesta ocasión podemos dicir que a exposición se prolongará no tempo dende o volume impreso no que se recolle a súa estrutura e unha ampla información do seu contido. En certa maneira é como ter gardada nun andel da biblioteca a mostra que se exhibe no edificio construído no número 21 do Cantón Grande, obra do arquitecto británico Nicholas Grimshaw e inaugurado este mesmo ano.

No libro da exposición *Galicia, a forza da palabra* contéñense dous textos que iluminan aspectos complementarios: un, as raíces identitarias que conformaron o noso proceso nacional; e, o outro, a lingua e a literatura como expresión do noso ser no mundo. Dentro do primeiro, inscríbese o maxistral compendio ‘Os sinais da nosa identidade histórica’, da autoría de Xosé Ramón Barreiro Fernández, que nos explica á luz da modernidade as falacias que se teñen divulgado sobre Galicia e os avatares do noso destino, conforme ao índice que considero oportuno subliñar: Parte

primeira.— Galicia crea a súa identidade (Contra a desmemoria os galegos preservan a identidade. Renunciamos á reconquista, pero participamos na construción de Europa. A forza dunha cultura: a lírica medieval. A doma de Galicia. A construción do imaxinario castelán: Reino e lingua. Vilipendio e menosprezo de Galicia. A reposta da aristocracia. Os intelectuais e a apoloxía da Galicia. A fidalguía asume a representación e defensa de Galicia). Parte segunda.
 — Galicia descobre a súa identidade (O Estado liberal. Intentos para borrar a Galicia do mapa. A resistencia organizada: A xeración de 1846. O rexurdimento literario. O rexionalismo. A emigración galega asume a identidade). O lúcido estudo remata en 1906 coa constitución da Real Academia Galega.

No segundo aspecto, hai que sinalar o ‘Discurso conmemorativo e proceso construtivo polos lugares da memoria’, de Xosé Luís Axeitos Agrelo, que dá paso á estrutura temática e material da mostra propiamente dita nos apartados ‘O discurso da configuración do país’ e ‘Galicia, nación literaria’, que ocupan respectivamente o segundo e o primeiro andar do edificio. Cómpre recoñecer que Xosé Luís Axeitos foi un incansábel coordinador e xestor desta difícil exposición, en estreita colaboración con Pepe Barro (do Grupo Revisión Deseño, autores do proxecto) e un destacado equipo de asesores e documentalistas, así como de numerosas institucións e particulares que a fixeron posíbel. Especial referencia e gratitude merece o xeneroso patrocinio da Caixa Galicia, personalizada cando a sinatura do convenio polo seu director xeral José Luis Méndez, quen manifestara que “os galegos que pensamos e escribimos en galego temos unha maneira de mirar o mundo que enriquece tamén ós que non son galegos. E iso é o que amosa a forza da palabra, que é sempre a forza dun pobo”.

El Correo Gallego, 17 de decembro de 2006

Exposición

Primeira parte
O discurso da configuración do país

Primeira parte
O discurso da configuración do país

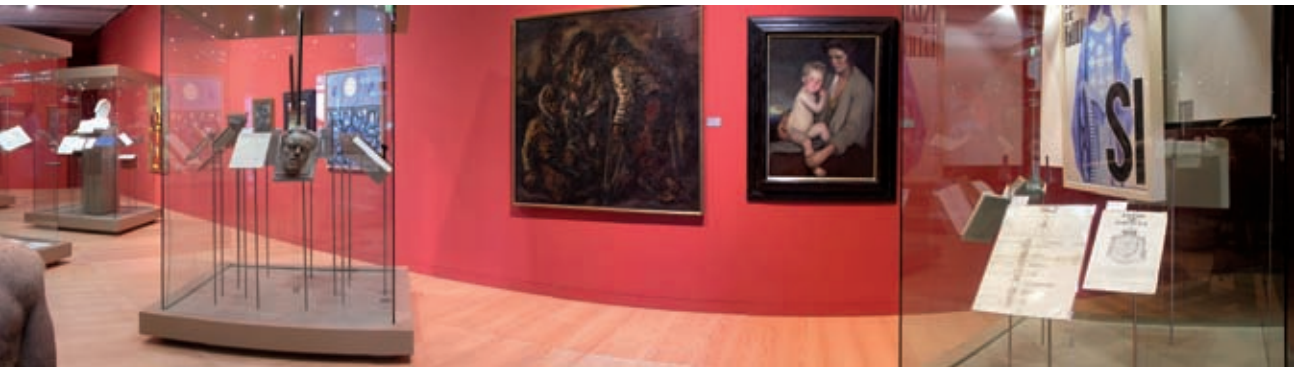

Exposición

Primeira parte
O discurso da configuración do país

Exposición

Primeira parte
O discurso da configuración do país

Exposición

Segunda parte
Galicia, nación literaria

16.11.06 / 16.02.07

Exposición

Segunda parte
Galicia, nación literaria

16.11.06 / 16.02.07

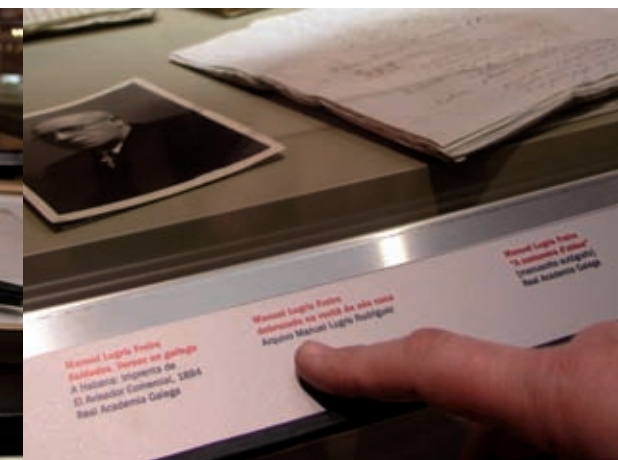

Exposición

Segunda parte
Galicia, nación literaria

Exposición

Segunda parte
Galicia, nación literaria

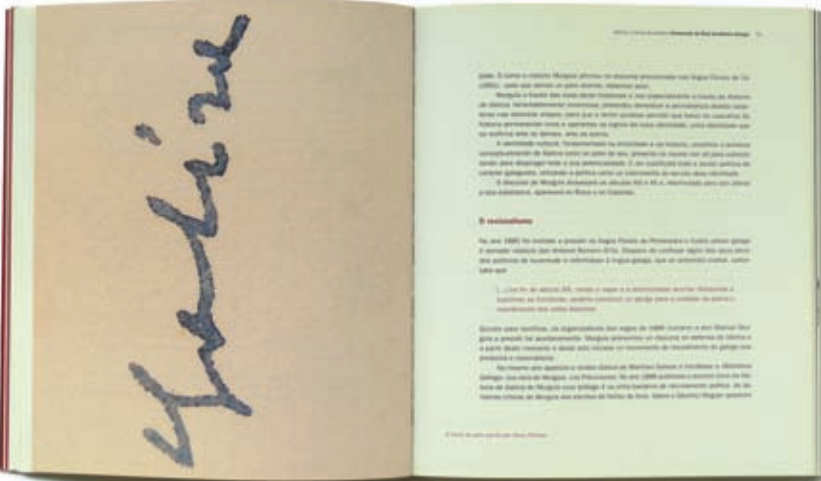
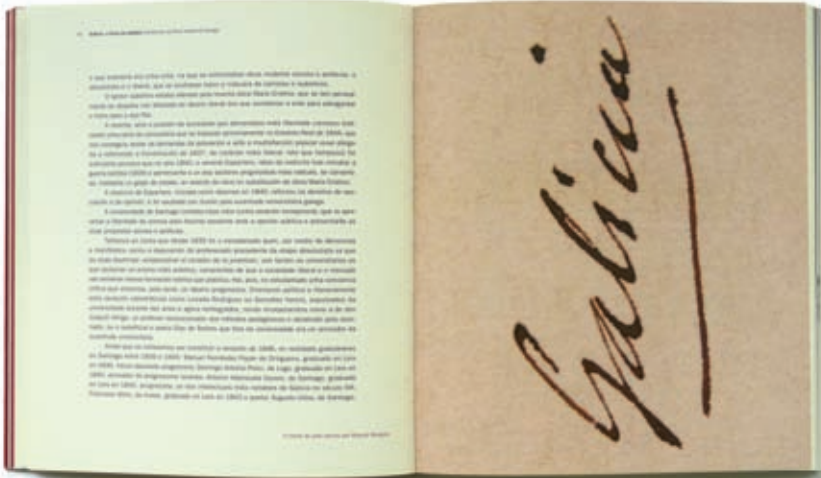

16.11.06 / 16.02.07

Exposición

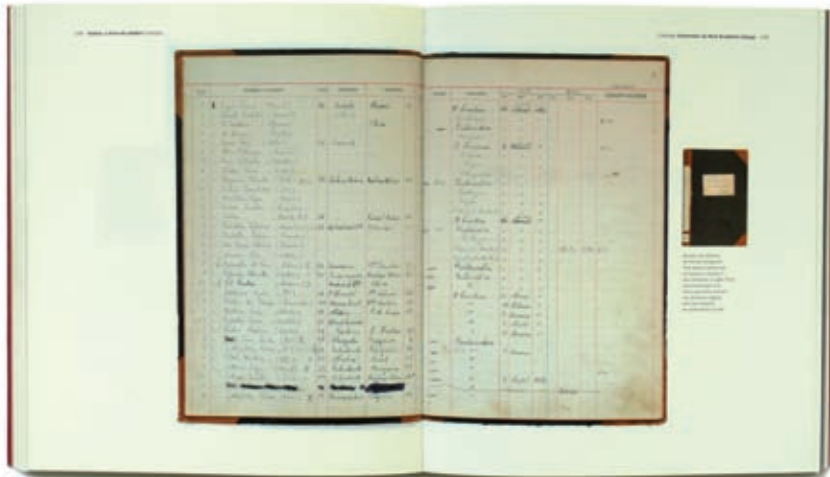
Catálogo da exposición,
212 páxinas,
edición de
2000 exemplares

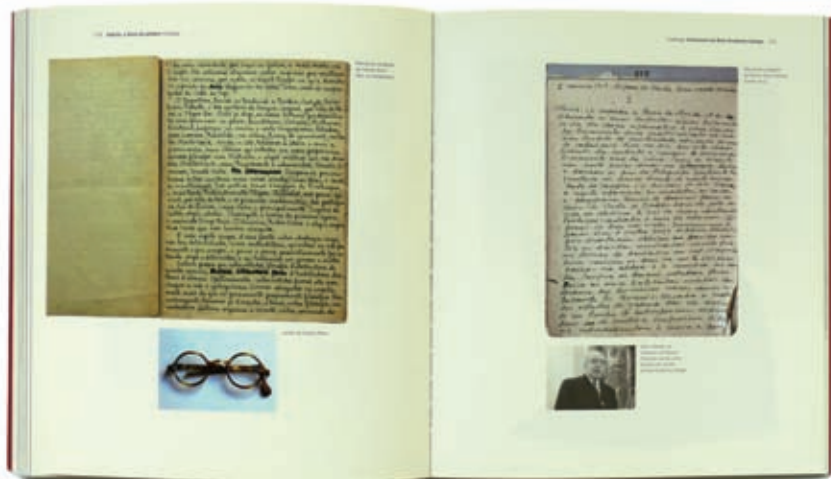
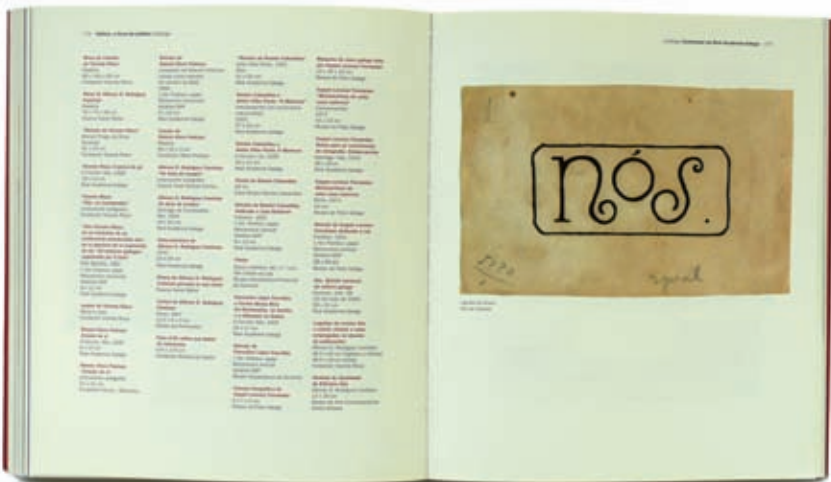

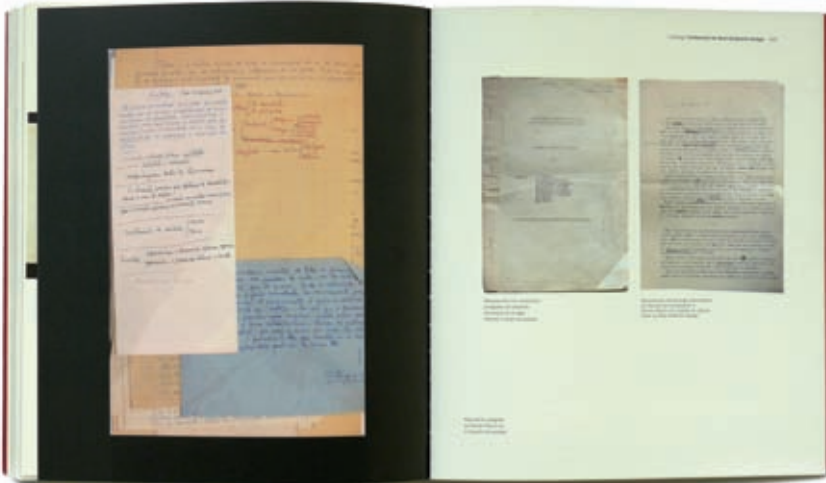
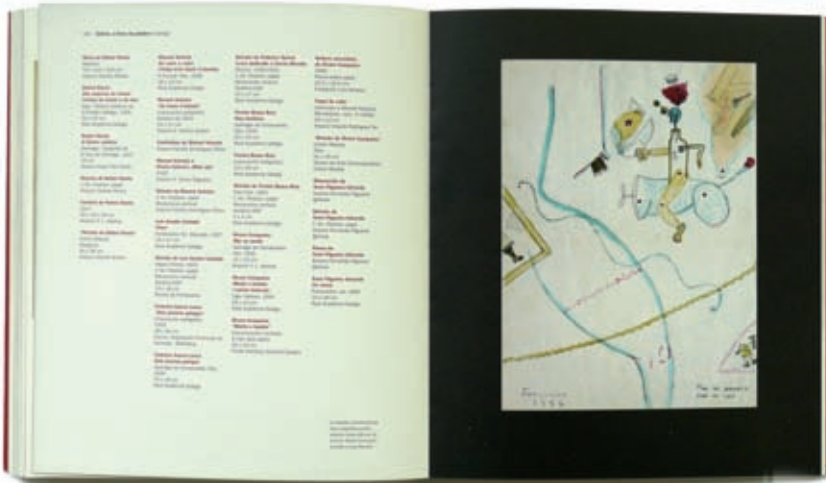

Exposición

Exposición

Programa de man
da exposición,
24 páxinas,
10.000 exemplares

Galicia, a forza da palabra

CENTENARIO DA REAL ACADEMIA GALEGA

Do 17 de novembro de 2006 ao 16 de febreiro de 2007
Sede da Fundación Casa Galicia
Á Coruña, Cantón Grande 21 - 23
www.fundacioncaixagalicia.org
www.realacademiagalicia.org

Horario:
Todos os días de 12:00 h a 14:00 h
e de 16:00 h a 21:00 h

Visitas guiadas:
Mírcres e sábados de 19:30 h a 20:30 h

Visitas escolares:
Contactar no teléfono 981 185 000

SEGUNDO ANDAR: O discurso da configuración do país

PRIMEIRO ANDAR: Galicia, nación literaria

Consello:
Rosal Barón Barreiro Fernández

Coordenación:
Rosal Barón Barreiro Fernández
Dolores Proenca Cultural
Fundación Casa Galicia

Organización do proxecto:
Barral Salgado Sarmiento
(Grupo Reseña Galega)

Axudados:
Carmen Remoaldo
Fernando López-Ayala López
Inmaculada López Sisti
Ana Mariá López Vázquez
Rosaldo Martín Paz
Miguel José Seoane Seoane

Impresión e distribución:
Rosaldo Martín Paz
Luis Barón Barreiro
Pereira Carballo Melón
José M. Cantal Martínez
Sabela Castro Anido
Marcelino Fernández-Corral Teña
Fernando Lario Fernández

Ara María Mercedes Rodríguez
Xosé Montenegro Rey
Fernando Prieto Sánchez
Lourdes Rosende López
Borres Salcedo Vial
Desenvolvemento e edición do material:
Barral Salgado Sarmiento
(Grupo Reseña Galega)

Montaxe:
Sílvia

Traducións:
JICA
Jesús Pacheco
Marcelino Rosende Rey

Deseño:
Comedor de agosto (AG) Comedor
Casa Galicia / Ana del
© www.resena.es

Desenvolvemento do material promocional e merchandising:
Barral Salgado Sarmiento
(Grupo Reseña Galega)

Retrato de Castro no obradoiro de 1805 - 1875 (Ana del Rosende Vial)

Desenvolvemento do material promocional e merchandising (Ana del Rosende Vial)

Bandeiras ao vento desde a emigración
 As artes e os artistas jugaron un papel fundamental no desenvolvemento do nacionalismo en toda Europa. Enan os encargados, nun mundo materialista, de fornecer a sociedade de certos valores espirituais. Neste contexto político e cultural nada mellor que as bandeiras e os himnos para expresar as ansias da nación. Estes símbolos de forte contido emotivo, concebidos nos horizontes familiares da nosa terra, foron despregados no afastamento da emigración. Demostrárase unha vez máis a relación estreita entre emigración e nacionalismo, porque este ofrece o berce e o lugar común que estrafa aquela no afastamento. E a maior abastanza, a emigración galega propiciou a comunicación entre o pobo e a burguesía ilustrada e liberal que liderou o movemento nacionalista. Cuba, con Curros Enriquez e Fontenla Leal á cabeza, repetíron os máis notables sentimentos populares en forma de himno e de bandeira.

Bandeira do Corralo de Galicia. Foi empregada nos anos de Corralo en 1902 para cubrir o límite (coa Academia Galega)

Curros Enriquez entre Murguía e Martínez Salazar e outros fundadores da Real Academia Galega. 1904 (coa Academia Galega)

12 SEGUNDO ANDAR: O discurso da configuración do país

A Real Academia Galega, a alta misión de institucionalizar a nosa cultura

Na cartografía lingüística soamente existen as linguas canonizadas. E a Real Academia Galega traxo para dar cumprimento a este mandado que chega de América, e os intelectuais e escritores que á conformar querían institucionalizar un campo intelectual alternativo á cultura dominante. A Real Academia Galega sorde co mesurado desexo dos emigrantes agrupados na Asociación Inicadora e Protectora. Os nomes de Curros, Fontenla Leal e Chané na súa bande e os de Murguía e restantes compoñentes da Cova Cética en Galicia, ocupan os espazos áureos do momento fundacional.

Escultura do busto de Manuel Curros Enriquez por Azaña, 1930 (coa Academia Galega)

Logotipo do revista NÓS por Corralo, ca. 1900 (coa Academia Galega)

14 Tapiz do Catirichio do labrego de Carlos Corralo, 1898, en Vila Verde onde recibíndose os herreiros galegos (coa Academia Galega)

18 Póster para a escola cartográfica de Rivas Siquero, 1936 (coa Academia Galega)

26.04.06

... e inmensa por su fin, serán las principales de la Junta Superior. Ningun obstáculo retroceder en su marcha, i desde donde la colocan los sucesos llamará a romper sus cadenas en la frente os.

Creo, tambien, dentro de su conciencia que tiene otro deber que cumplir respecto á Galicia. Hasta ahora la revolucion ha sido una horrible mentira, una farsa impia... es tiempo de que se realizen las encantadoras promesas que repitieron los falsos sacerdotes de la política, recogiendo los frutos de tanta alnegacion i de tanto sacrificio. El pueblo conquistará en esta revolucion lo que le han arrebatado los cómicos de los pronunciamientos: PAX Y DERECHOS. Galicia, arrastrando hasta aqui una existencia oprolitosa, convertida en una verdadera colonia de la corte, va á levantarse de su humillacion i abatimiento. Esta Junta, amiga sincera del pais, se consagrará constantemente á engrandecer el antiguo reino de Galicia, dando provechosa direccion á los numerosos elementos que atesora en su seno, levantando los cimientos de un porvenir de gloria. Para conseguirlo se esforzará sin descanso en fomentar intereses materiales, crear costumbres públicas, abrir las fuentes naturales de su riqueza, la agricultura i el comercio, i poner en armonia con la época los hábitos i las ideas que dejó una sociedad decrepita fundada en el liberalismo. Despuess de esto, no

revo
i ab
doct
Tod
proc
nace
cion
sus
seos
chas
blo
lucio
de t
no p
mod
danc
lazo
este
num
lo s

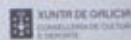
bier

las

que

26 de abril de 2006 Homenaxe aos Mártires de Carral

Actos organizados pola Real Academia Galega
coa colaboración da Consellería de Cultura e Deporte
da Xunta de Galicia e o Concello de Carral

Manuel Murguía, futuro Presidente da Real Academia Galega, e o seu titor, Andrés Martínez Salazar, entre os fundadores do Partido de Carral, no cemiterio de Polho, o día 23 de abril de 1846, data da colocación da primeira pedra do monumento en Carral.

Foto do Arquivo da Real Academia Galega

O 26 de abril de 1846, logo dun sumariísimo e irregular xuízo, foron fusilados en Carral o Comandante D. Miguel Solís e once oficiais. Concluía así o levantamento iniciado o 2 de abril na cidade de Lugo. A vila de Carral, que asistiu horrorizada ás execucións, pasou a ter desde ese momento un posto de honra no panteón heroico do liberalismo.

Aquilo non foi un pronunciamiento militar máis, foi un levantamento ao que se sumou a mocidade galeguista, liderada por Antolín Farelado. O Batallón Literario de 1846 loitou cóbado con cóbado cos militares na batalla de Cacheiras e na batalla de Santiago. Algúns deles pagaron coa vida o seu empeño.

Eles constituíron a primeira xeración galeguista, loitando coa pluma nos xornais, no teatro, nos debates urxidos pola paixón identitaria e, cando chegou o momento, loitaron tamén coas armas na man.

Loitaron pola liberdade e pola patria. Querían unha Galicia ceibe e forte, que nunca máis fora "colonia da Corte" como escribía Farelado.

Amaban a terra con ese amor desesperado que foi sempre patrimonio da xuventude. Foron vencidos, pero non fracasaron. Hoxe o estamos a demostrar. Cando sa foron xuridos, como po da historia, os nomes dos executores, nós seguimos a honrar a súa memoria e a vivir da semente da galeguidade que nos deixaron.

Xosé Ramón Barreiro Fernández
Presidente da Real Academia Galega

toda la severidad de las leyes. Visto en Madrid a 10 de abril de 1846. =El Gefe Político.= *Jose Martinez*. =Por acuerdo de S. S., *Eugenio* = secretario,

RELACION nominal de los gefes y capitanes que han sido pasados por las armas en la tarde de hoy, por efecto de la insurreccion militar que tubo lugar en la plaza de Lugo.

GRADOS.	CLASES.	NOMBRES.	CUERPOS DE SU PROCEBENCIA.
Coronel.....	Comandante..	D. Miguel Solis y Cuetos . . .	Estado Mayor.
	<i>Idem.</i>	D. Victor Velasco.	Reemplazo.
	Capitan.	D. Manuel Ferrer	Zamora número 8.
	<i>Idem.</i>	D. Jacinto Dolan.	
Comandante..	<i>Idem.</i>	D. Fermín Mariné	
	<i>Idem.</i>	D. Ramon José Llorens.	
Comandante..	<i>Idem.</i>	D. Juan Sanchez	Provincial de Segovia.
	<i>Idem.</i>	D. Ignacio de la Infanta.	
	<i>Idem.</i>	D. Santiago Lallabe.	
	<i>Idem.</i>	D. Francisco Marquez	
	<i>Idem.</i>	D. José Martinez	Idem de Gijón.
	<i>Idem.</i>	D. Felipe Valero	

Formador da primeira
série do Boletim
Oficial da Provincia do
Carral de dia 29 de
abril de 1846.
Reproduzido por
cortesia do Museo
Arqueológico e
Histórico do Carral

Carral 26 de abril de 1846. =El Presidente de la Comisión Militar, Francisco Javier de Ituarte =Es copia. - *Martinez*.

PROGRAMA

11:30 horas

Recepción na Casa do Concello de Carral á Real Academia Galega.

12:15 horas

Alocución do Presidente da Real Academia Galega, Xosé Ramón Barreiro Fernández, ao pé do Monumento aos Mártires de Carral.

12:30 horas

Intervención plástica de Anxel Huete no Campo da Feira.

12:45 horas

Camiñada pola ruta dos Mártires ata o cemiterio de Paleu, animada polo grupo de música tradicional Alén do Mar.

13:15 horas

Ofrenda poética e floral aos Mártires no cemiterio de Paleu. Intervirán os académicos: Dario Xohán Cabana, Xosé Luis Méndez Ferrín, Salvador García-Bodaño e Xesús Alonso Montero. A continuación, os alumnos do I.E.S. de Carral e Cacheiras realizarán unha ofrenda floral, mentres Susana Seivane interpretará a Marcha do Antigo Reino de Galicia.

Calendario de apuntamento das doazóns para erixir o monumento aos Mártires de Carral, unha iniciativa da Liga Galega na Oulla convocada en 1898. Arquivo Real Academia Galega.

26 de abril de 2006
Homenaxe aos
Mártires de Carral

Actos organizados pola Real Academia Galega
coa colaboración da Consellería de Cultura e Deporte
da Xunta de Galicia e o Concello de Carral

Foto: J. L. Vázquez / A. Vázquez

O que logo sería
presidente da Real
Academia Galega,
Manuel Lugrís Peiro,
dirixíase aos asistentes
nos actos celebrados en
Carral o día 26 de abril
de 1935. Fotografía
realizada polo Arquivo
do Reino de Galicia.

1906-2006
Real
Academia
Galega
Centenario

Carral

Crónica dun acto emotivo

Praza do Concello de Carral

Monumento aos Mártires de Carral

Campo da feira

Percorrido a pé ata o cemiterio de Paleo

Eran as once e media da mañá do mércores, 26 de abril de 2006 cando na praza do Concello de Carral se reunían varios centos de persoas, entre as que estaban unha representación de alumnos dos institutos de Cacheiras e Carral. Estaban alí convocadas pola Academia Galega e por un oportuno bando do Alcalde para homenaxear os Mártires de Carral.

Despois dun breve acto de salutación e benvida por parte da Corporación Municipal e no medio dun ambiente festeiro, amenizado polo grupo de música tradicional *Alén do Mar*, dirixiuse a comitiva ao pé do Monumento. Aquí, coa bandeira galega denominada *Castelao* ao vento, para conmemorar a foto xa histórica do 26 de abril de 1931, tronou a voz do Presidente da Academia Galega, Xosé Ramón Barreiro:

Homenaxeamos aos que constituíron a primeira xeración galeguista, loitando coa pluma nos xornais, no teatro, nos debates urxidos pola paixón identitaria e, cando chegou o momento, loitaron tamén coas armas na man. Loitaron pola liberdade e pola patria. Querían unha Galicia ceibe e forte que nunca máis fora colonia da Corte, tal como escribira Faraldo.

Amaban a terra con ese amor desesperado que foi sempre patrimonio da xuventude. Foron vencidos, pero non fracasaron. Estámolo a demostrar hoxe. Cando xa foron varridos como po da historia os executores, nós seguimos a honrar a súa memoria e a vivir da semente da galegitude que nos transmitiron.

A parte final do seu discurso foi un chamamento na defensa da lingua como a máis valiosa manifestación da identidade e convidou a empregala en todos os espazos da vida.

Despois deste discurso a comitiva fixo un alto no Campo da Feira para presenciar unha intervención plástica do artista Ánxel Huete cargada de simbolismo. O creador reproduciu no chan doce siluetas humanas que contiñan unhas letras negras ilexibles. O que semellaba ser un po inofensivo resultou ser pólvora que, unha vez prendida, mostrou os nomes dos mártires, que foron cubertos cun po azul de inequívoco significado.

O acto contou tamén cunha parte didáctica durante o percorrido a pé ata o cemiterio de Paleo. O historiador Antón Fernández Malde mostroulles aos asistentes o lugar concreto onde foran fusilados os oficiais de Solís, unha carballeira denominada *Fraga do Rei*, hoxe soterrada e da que non queda máis que a súa denominación rotulando unha rúa.

Xa no cemiterio, o Presidente da Academia Galega tivo palabras de recoñecemento para o cura párroco Mateo Pereira que, xenerosamente, protexeu da rapina popular os cadáveres dos fusilados, tal como adoitaba facerse.

A carón das tres lápidas identificadas, entre elas a de Solís, tres académicos leron os poemas da homenaxe que lles tiñan tributado os *Amigos da Fala da Coruña* en 1917: Darío Xohán Cabana leu un texto de Pondal e engadiu un texto de Manuel María dedicado aos mártires; Luz Pozo rememorou a intervención de Eladio Rodríguez e Salvador García Bodaño, a de Uxío Carré, ademais de ler un poema de seu composto especialmente para a celebración cunhas palabras que resumían a filosofía do acto: “Aos pobos só os derrota a desmemoria”.

A Homenaxe continuou coa lectura do poema “Carral” de Florencio Vaamonde Lores a cargo do Alcalde de Carral, José Luís Fernández Mouriño e o recitado dos versos de Francisco Tettamancy por dúas alumnas dos institutos de Carral e Cacheiras.

Pechou o acto a Conselleira de Cultura, Ánxela Bugallo, cunha oportuna mención a este

acto rememorativo enmarcado na declaración do ano 2006 como o Ano da Memoria.

A gaitreira Susana Seivane interpretou a “Marcha do Antigo Reino de Galicia” e acompañou, como remate, o canto do Himno Galego.

O 26 de abril de 1846, logo dun sumarísimo e irregular xuízo, foron fusilados en Carral o Comandante D. Miguel Solís e once oficiais. Concluía así o levantamento iniciado o 2 de abril na cidade de Lugo. A vila de Carral, que asistiu horrorizada ás execucións, pasou a ter dende ese momento un posto de honra no panteón heroico do liberalismo.

Aquilo non foi un pronunciamento militar máis, foi un levantamento ao que se sumou a mocidade galeguista, liderada por Antolín Faraldo.

O Batallón Literario de 1846 loitou cóbado con cóbado cos militares na batalla de Cacheiras e na batalla de Santiago. Algúns deles pagaron coa vida o seu empeño.

Eles constituíron a primeira xeración galeguista, primeiro loitando coa pluma nos xornais, no teatro, nos debates urxidos pola paixón identitaria e, cando chegou o momento, loitaron tamén coas armas na man.

Loitaron pola liberdade e pola patria. Querían unha Galicia ceibe e forte, que nunca máis fora “colonia da Corte”, como escribía Faraldo.

Amaban a terra con ese amor desesperado que foi sempre patrimonio da xuventude. Foron vencidos, pero non fracasaron. Hoxe estámolo a demostrar. Cando xa foron varridos, coma po da historia, os nomes dos executores, nós seguimos a honrar a súa memoria, e a vivir da semente da galeguidade que nos deixaron.

Presidente da Academia Galega

Carral

O Presidente da Academia pronuncia o seu discurso ao pé do Monumento aos Mártires

Intervención plástica do artista
Ánxel Huete no Campo da Feira

Intervención plástica do artista
Ánxel Huete no Campo da Feira

Alocucións no cemiterio de Paleo

Alumnos dos institutos de Cacheiras e Carral no cemiterio de Paleo

Intervención da Conselleira de Cultura
no cemiterio de Paleo

"A Marcha do Antigo Reino de Galicia",
interpretada pola gaitreira Susana
Seivane, puxo o colofón aos actos

24.06.06

Real Academia Galega
organizada polo Consello de Tui
e a Xunta de Galicia

1906 / 2006 Centenario

Real Academia Galega

Commemoración
dos Xogos Florais de 1891
Tui, 24 de xuño de 2006

Actos organizados pola Real Academia Galega
coa colaboración da Consellería de Cultura
e Deporte da Xunta de Galicia e o Consello de Tui

REAL ACADEMIA
GALEGA

XUNTA DE GALICIA
Consellería de Cultura
e Deporte

Real Academia Galega
organizada polo Consello de Tui
e a Xunta de Galicia

O 24 de xuño de 1891 achegáronse
a Tui aqueles que tiñan fe na patria,
pero quizais pouca esperanza.

Vívan de todos os recantos de Galicia
e tamén do Bierzo e do veciño Portugal,
porque as fronteiras administrativas non
poden romper os vínculos de sangue.

En Tui sentiron a calor da súa senta,
a fraternidade, porque na cidade tudense
ninguén foi aleno naquelas xornadas
de patriotismo. E escoitaron de Murguía, de
Brañas e de Lago a profunda voz da terra que
lles falaba de redención e lles dicía que os
pobos nunca morren se teñen
a bandeira dun idioma.

Surge et ambula, erguete e caníña,
foi a consigna de Murguía.

E cando retornaron aos seus fogares,
levaban con eles non só unha fe,
tamén unha esperanza.

Xosé Ramón Barreiro Fernández
Presidente da Real Academia Galega

Commemoración dos Xogos Florais de 1891. Tui, 24 de xuño de 2006

Actos organizados pola Real Academia Galega
coa colaboración da Consellería de Cultura
e Deporte da Xunta de Galicia
e o Concello de Tui

1880 1881 1882 1883 1884

Abbildung: Commemorative des Angeln (Hinter der Tü. Spalte) im Folgejahr während Britische Period im 1881, auch für Commemorative des Royal Archibald's College

Tui

Surge et ambula

Teatro Municipal
Paseo da Corredoira
Porta da Pía
Praza da Catedral
Teatro Principal

O día 23 de xuño unha serie de rechamantes colgadas azuis —da cor do ceo e da bandeira de Galicia— saudaron os tudenses dende o Teatro Municipal e dende a praza de Frómista onde se sitúa o vello *Teatro Principal*, que albergou o acto central de 1891.

Anunciaban os actos conmemorativos dos Xogos Florais de 1891 que se ían celebrar ao día seguinte, o 24 de xuño de 2006, xustamente cento quince anos despois daquela data histórica.

O día apareceu soleado e con ceo transparente para recibir a numerosos veciños e xentes que viaxaron de distintos lugares do país.

No Teatro Principal (rúa de Colón, 2), ás doce da mañá tivo lugar a recepción á Academia Galega por parte da Corporación Municipal de Tui. No centro do escenario un pendón de 7 x 1,50 m reproducía a medalla acuñada en 1891 para a ocasión co lema *Surge et Ambula* (erguédevos e camiñade).

O alcalde de Tui, D. Antonio F. Fernández Rocha, deu a benvida ao presidente e aos membros da Real Academia Galega facendo alusión a algúns dos tudenses ilustres que interviñeron no acto histórico de 1891. Pola súa parte D. Xosé R. Barreiro Fernández, presidente da RAG, referiuse ao birrete do arcebispo Lago González e á chisteira de Murguía, expostas sobre dun terciopelo negro, como “testemuñas silenciosas” daqueles feitos e persoeiros; a continuación mostrou o seu desexo e o da institución para que se cumprise a utopía e os políticos fixesen realidade as aspiracións sociais do pobo e que estas se traducisen no texto do Estatuto de Galicia.

Despois desta benvida, corporación Municipal e membros da Academia, acompañados polo público

asistente dirixíronse ao Palco da Música do Paseo da Corredoira, cos maceiros do Concello e a Banda Municipal de Tui abrindo a comitiva.

O discurso do académico e profesor D. Xesús Alonso Montero no Palco foi para loar os discursos de Murguía e Brañas de 1891 que deixaron abraiados, segundo as crónicas da época, a todos os presentes. Rematou a súa intervención Alonso Montero dedicando unha emotiva lembranza a Darío Álvarez Blázquez e a seu pai, tamén doutor, Darío Álvarez Limeses, fusilado o 30 de outubro de 1936.

No remate das palabras de Alonso Montero o gaitero Xosé Ferreirós, do grupo *Milladoiro*, interpretou a “Alborada de Rosalía de Castro”, no medio dun silencio emocionado.

Na Porta da Pía, antiga porta de entrada á cidade, o alcalde de Tui, Fernández Rocha, debuxou a imaxe da cidade como “lugar de cultura onde a historia está escrita en pedra”. Cando rematou a súa intervención, o neno gaitero, Xalo, chegado da Coruña, interpretou a “Muiñeira dos Campaneiros”.

Foi o académico Andrés Torres Queiruga o encargado de facer a loanza do galeguista e arcebispo Lago González, membro da Xunta Rexionalista de Tui. En palabras do escritor e teólogo, Lago “foi como un meteoro luminoso no ceo de Galicia” que ademais, loitou por unha Galicia esperanzada e aberta. Aquí, diante da catedral (praza de San Fernando) puxo o colofón musical o gaitero Bieito Romero, de *Luar na Lubre*, interpretando unha muiñeira tradicional.

Diante do histórico Teatro Principal (praza de Frómista) tivo lugar a alocución do académico Xosé Luís Méndez Ferrín quen, entre outras cousas, se referiu a Murguía e á súa idea de Galicia como nación independente, acompañada da liberdade e da unidade histórica galego-portuguesa. Salientou o

feito de que a escolla de Tui para a celebración dos Xogos Florais foi polo seu carácter de cidade fronteiriza, “ollando a Portugal”.

A continuación houbo, por parte dos académicos Víctor Freixanes, Manuel González, Ramón Lorenzo, Neira Vilas, Antón Santamarina, Darío Xohán Cabana, Salvador García Bodaño e Rosario Álvarez, unha lectura de fragmentos significativos dos discursos pronunciados polos membros do Consistorio dos Xogos Florais de 1891.

Pechou o acto a intervención de Luís Bará, director xeral de Creación e Difusión Cultural da Xunta de Galicia que enmarcou a xornada celebratoria dos Xogos Florais como un proceso necesario de recuperación histórica.

A banda de Música Municipal interpretou, no medio dun respectuoso silencio, o himno galego.

O 24 de xuño de 1891 achegáronse a Tui aqueles que tiñan fe na patria, pero quizais pouca esperanza.

Viñan de todos os recantos de Galicia e tamén do Bierzo e do veciño Portugal, porque as fronteiras administrativas non poden romper os vínculos de sangue.

En Tui sentiron a calor da súa xente, a fraternidade, porque na cidade tudense ninguén foi alleo naquelas xornadas de patriotismo. E escoitaron de Murguía, de Brañas e de Lago a profunda voz da terra que lles falaba de redención e lles dicía que os pobos nunca morren se teñen a bandeira dun idioma.

Surge et ambula, érguete e camiña, foi a consigna de Murguía.

E cando retornaron aos seus fogares, levaban con eles non só unha fe, tamén unha esperanza.

Presidente da Academia Galega

O Presidente da Academia e mais o Alcalde de Tui, abriron os actos no Teatro Municipal

O académico Xesús Alonso Montero e mais o gaitero Xosé Ferreirós interveñen no Paseo da Corredoira

O neno gaiteiro, Xalo, na Porta da Pía

O académico Andrés Torres Queiruga diríxese ao público na praza da Catedral

O gaiteiro Bieito Romero e mais o académico Andrés Torres Queiruga

1996 / 2006
Real Academia Galega
 Comemorativa

1996 / 2006
Real Academia Galega
 Comemorativa

1996
 FORO DE CALICIA
 11 DE JUNIO
 DE 1996

Na praza de Frómista, diante do histórico Teatro Principal, o académico Xosé Luís Méndez Ferrín fixo memoria dos Xogos Florais de 1891

Académicos e autoridades
puxeron voz aos históricos
discursos pronunciados neste
mesmo lugar no ano 1891

25.07.06

Medalla de Ouro de Galicia

Distinción outorgada pola Xunta de Galicia

**Parque de San Domingos de Bonaval,
Santiago de Compostela**

O acto da entrega da Medalla de Galicia á Real Academia Galega por parte do Goberno galego, o día 25 de xullo de 2006, supuxo o encontro histórico de dúas institucións que teñen un obxectivo común: facer país. A Academia permaneceu durante moitos anos como a única institución encargada de velar e preservar a lingua e a cultura galegas. Foi unha encarga dos galegos emigrados, que depositaron na institución que eles mesmos patrocinaron as súas arelas de rexeneración e afirmación. O encontro inevitable entre a institución cultural e a institución política demorouse dabondo por mor da guerra de 1936, que frustrou as lexítimas aspiracións do pobo galego plasmadas no Estatuto de Autonomía.

A Medalla de Galicia supuxo, xa que logo, o encontro necesario entre dúas institucións imprescindibles para construír o futuro.

Intervención do presidente
da Xunta de Galicia,
Don Emilio Pérez Touriño,
no acto de entrega da
Medalla de Ouro de Galicia
á Real Academia Galega

Santiago, 25 de xullo de 2006

Excmas. e Ilmas. autoridades. Querido presidente e distinguidos membros da Real Academia Galega. Señoras e señores: Prodúceme unha especial satisfacción poder presidir este solemne acto de entrega da Medalla de Ouro de Galicia, coa que a nosa Comunidade autónoma honra este ano, o día mesmo en que celebra o seu Día Nacional, á Real Academia Galega.

A concesión e entrega desta medalla expresa o recoñecemento de Galicia á traxectoria dunha das súas institucións máis perseverantes, representativas e valiosas. A Real Academia Galega vén unirse así á selecta relación de persoas e entidades que dende hai 22 anos se fixeron acreedoras a esta distinción polos seus servizos a Galicia ou polas súas demostracións de amizade cara ao noso país.

A relación de dedicación e entrega que a Academia vén mantendo coa causa da lingua e da cultura de Galicia dura xa cen anos. A historia da institución camiña de par da historia do país e do seu devir cultural e reflicte tamén as azarosas circunstancias polas que este tivo que transitar.

É importante, como xa fixo o señor Barreiro Fernández, lembrar as orixes desta institución, non tanto por razóns de inventario histórico como por termos moi presente que o nacemento da Real Academia Galega está estreitamente vencellado á Galicia de alén mar.

Nomes senlleiros da emigración galega en Cuba, periodistas e escritores coma Waldo Álvarez Insua, Fontenla Leal, Manuel LUGRÍS Freire e Manuel Curros Enríquez actúan dende La Habana como fundadores ou impulsores da Asociación Promotora da Academia, outorgándolle a dirección e a eficacia necesarias ás iniciativas que se viñan sucedendo dende 1886 co propósito de crear un organismo para a unificación e normativización do idioma galego.

O impulso chegado dende Cuba atopou correspondencia na cidade da Coruña, onde o galeguismo reunido en torno

a Manuel Murguía e á Librería Regional de Uxío Carré creou unha comisión que uniu os seus esforzos á que xa traballaba en La Habana. Esta conxunción de tarefas entre a Galicia interior e a Galicia emigrante desembocou na sesión inaugural de 30 de setembro de 1906, celebrada na cidade da Coruña.

Iniciaba así a Real Academia Galega, con Manuel Murguía na súa presidencia e Emilia Pardo Bazán como presidenta de honra, un camiño que chega ata hoxe mesmo e que en diversos momentos da súa historia tivo como guías a Andrés Martínez Salazar, Eladio Rodríguez González, Manuel Lugrís Freire, Manuel Casás, Sebastián Martínez Risco, Domingos García-Sabell, Francisco Fernández del Riego e o seu actual presidente, Xosé Ramón Barreiro Fernández.

Cen anos de historia dan para moito e, así, polo medio desa andaina altérganse momentos de gran dinamismo, como o que a institución vive na actualidade, con outros de moi escasa presenza social e mesmo de cansina e escura supervivencia. Pero aínda en momentos moi difíciles da súa existencia, en momentos nos que incluso a razón de ser da Real Academia Galega parecía carente de horizontes e de futuro, a institución perviviu. E co impulso que lle proporcionou o galeguismo democrático, a Academia foi entrando tamén nun sxiiloso pero firme proceso de renovación e de reactivación.

Un dos primeiros e máis magníficos froitos desa renovación foi o apadriñamento por parte da Academia da celebración do Día das Letras Galegas, unha iniciativa xurdida do galeguismo cultural e político, da man dun grupo de persoas entre as que figuraba un futuro presidente da institución, don Francisco Fernández del Riego.

A asunción do Día das Letras Galegas por parte dunha Academia que naquel ano de 1963 só estaba empezando a espertar do letargo no que a sumira a Ditadura, supuxo un paso de primeirísima importancia para que a institución comezase a desempeñar as funcións para as que fóra creada e para retomar un protagonismo do que levaba moito tempo ausente.

O transcurso do tempo non fixo máis que reforzar o alcance social e a dimensión popular do Día das Letras Galegas, data que acabou por transcender ao escritor homenaxeado para converterse nunha auténtica festa de país, nunha xornada de celebración da lingua galega e nunha ocasión propicia para a reflexión colectiva sobre o seu presente e o seu futuro.

Pero foi coa restauración da democracia e co acceso de Galicia ao seu autogoberno cando se abriu un tempo verdadeiramente novo para a Real Academia Galega que, se ben nun primeiro momento non estivo caracterizado pola abundancia de medios humanos e materiais, si foi fecundo en avances recuperadores dese seu papel referencial nos asuntos lingüísticos e culturais que a institución perdera en gran medida durante o franquismo. Durante estes anos, a Academia renóvase por dentro e por fóra, pon en marcha os seus seminarios de Lexicografía e Sociolingüística, produce mapas, dicionarios e léxicos, retoma a actividade investigadora, dá entrada a novos membros, moderniza as súas estruturas materiais e humanas, dótase de maiores recursos e dun mellor financiamento e elabora programas e propostas de actividades tendentes a lograr unha maior identificación coa sociedade e unha maior penetración no tecido cívico, cultural e institucional galego.

Este apresurado e moi panorámico repaso da historia da Real Academia Galega debe servirnos para constatar unha realidade evidente: o centenario da Real Academia Galega coincide tamén co momento máis feliz e razoablemente esperanzador de toda a súa historia.

Hoxe, por fin, podemos dicir que a nosa entidade referencial en materia lingüística é recoñecida como tal polas leis, polas institucións e polo conxunto da sociedade galega.

E quero facer unha especial incidencia na importancia de que a Real Academia Galega forme xa parte indubidable e sólida, como acabo de sinalar, do tecido institucional da Comunidade autónoma. Porque iso significa tamén que a lingua galega acadou un estatus que vai máis alá das

declaracións ben intencionadas e institúese ela mesma en materia da acción e da preocupación institucional, nun asunto de país.

Nun día coma hoxe, nun día que nomeamos lexitimamente Día Nacional de Galicia, é bo que lembremos a importancia que ten a lingua galega, o obxecto de traballo e estudo da Real Academia Galega, na conformación da nosa singularidade.

Somos un pobo por moitas razóns. E unha das máis poderosas é que posuímos unha lingua propia, que é como dicir a nosa propia e matizada versión do mundo. Galicia sería outra cousa sen a súa lingua, sen a cultura que nela se expresa e mesmo sen a cultura que, desenvolvida en castelán, ten a súa orixe e a súa entraña no idioma galego e na vivencia de Galicia.

Contar con institucións como a Real Academia Galega, dedicadas a fortalecer e ilustrar un sinal de identidade tan inequívoco como a lingua galega, é unha necesidade e unha sorte para a construción do país.

E que a Real Academia Galega chegue a este seu centenario rodeada dunha aura de tranquila esperanza, de proxectos novos, de pulos modernizadores e de confianza no futuro é un excelente síntoma non só para a saúde da institución, senón tamén para a nosa confianza no futuro da lingua galega e de Galicia.

Na nova etapa histórica inaugurada hai pouco máis dun ano polo goberno que me honro en presidir, temos necesidade de institucións que sexan á vez fortes e próximas, que interactúen continuamente cunha sociedade que é a súa máis fundamental razón de ser. De institucións que sexan capaces de liderar e tamén de escoitar, de propoñer e de recibir propostas. Institucións abertas, capaces de dialogar e de chegar a acordos.

Esta capacidade institucional para impulsar o diálogo e para favorecer o consenso foi a que mostrou aínda recentemente a Real Academia Galega, posibilitando un proceso de concordia normativa que desactivou case por completo unha situación que estaba pesando

gravemente sobre a imaxe social da lingua e sobre o seu proceso de normalización.

E, dígollelo francamente, creo que se a Academia foi capaz de poñer de acordo a profesores, escritores, lingüistas e filólogos arredor da normativa, mal será que os partidos políticos galegos non sexamos capaces de poñermonos de acordo sobre a reforma do Estatuto.

Unha reforma necesaria para actualizar o conxunto de dereitos e deberes, procedentes dos valores que historicamente, nos unen como galegos, que van medrando ao compás das transformacións que experimenta a sociedade.

Aos valores tradicionais da sociedade galega: amor polo traballo, sentimento da terra, amor á lingua e á cultura debemos sumarlles hoxe, os valores incorporados pola nosa historia máis recente: a liberdade, a convivencia en democracia, autogoberno, dignidade colectiva, conciencia ambiental, vontade de desenvolvemento económico e de progreso social e responsabilidade cívica.

Ben apegados á terra que nos proporciona a enerxía necesaria, respectuosos co legado dos devanceiros, erguemos a vista cara ao horizonte para abrir novos camiños e novos horizontes.

Demos un paso adiante e iniciamos a revisión do noso Estatuto de Autonomía, a norma que, durante o último cuarto de século, estableceu un excelente marco de convivencia democrática.

Propoñémonos avanzar no autogoberno, anhear a nosa capacidade de decisión sobre os propios asuntos, mellorar o sistema de financiamento autonómico e dispoñer de instrumentos de participación noutras esferas políticas.

E propoñémonos facelo co concurso de todos, sen deixar a ninguén fóra da casa que pretendemos rehabilitar. Unha casa na que se recoñezan todos os galegos e galegas, que a sintan como propia, pero aberta, hospitalaria e solidaria coas que habitan os demais españois. Máis ca un texto legal, gorentamos crear unha forza centrípeta que non deixe a ningún galego á marxe deste proceso colectivo.

Medalla de Ouro de Galicia

Seremos así, dignos da confianza que, como xestores dos asuntos públicos, depositaron en nós as nosas xentes.

Esta medalla de ouro de Galicia que hoxe recibe a Real Academia é, xa que logo, o recoñecemento a un pasado de perseverante dignidade, difícil e cheo de vicisitudes complicadas, tanto como un estímulo para que siga camiñando nas frutíferas direccións que sinala o seu presente.

Pero de pouco nos servirá dispoñer dunha Academia moderna, dinámica e eficaz no cumprimento das funcións que as leis e os seus propios estatutos lle encomendan, se as galegas e os galegos non acompañamos e apoiamos a súa acción reforzando a nosa conciencia sobre a necesidade de preservar e enriquecer o noso patrimonio lingüístico, histórico e cultural.

De coidalo como o que é: un legado construído e acumulado durante séculos por xeracións e xeracións de galegas e galegos, a proba máis contundente da nosa continuidade histórica como pobo e o elemento que está na base do noso recoñecemento xurídico-político, constitucional e estatutario, como nacionalidade histórica, como singularidade nacional.

Esa función definidora da lingua galega é aceptada polo conxunto das cidadás e dos cidadáns de Galicia, independentemente do idioma que cada un escolla como opción comunicativa.

Por iso é bo, democrático e necesario, un dereito de todos os cidadáns, que a lingua galega saia fortalecida do proceso de reforma do Estatuto de autonomía, consagrándose a súa plena equiparación xurídica co castelán.

Remato xa. Parabéns, señor Presidente da Real Academia Galega por esta merecida Medalla de Ouro de Galicia e por estes cen anos de historia, de empeño, de dedicación e traballo a prol de Galicia, da súa lingua, da súa cultura e da súa memoria.

Máis nada. Moitas grazas

Discurso pronunciado
 polo presidente da
 Real Academia Galega,
 Don Xosé Ramón Barreiro Fernández
 no solemne acto de entrega da
 Medalla de Ouro de Galicia
 á Real Academia Galega polo
 Presidente da Xunta de Galicia

Santiago, 25 de xullo de 2006

Correspóndeme, como Presidente da Real Academia Galega, recibir hoxe a Medalla de Ouro que Galicia, por mediación do Presidente do Goberno Galego, nos entrega en recoñecemento dos cen primeiros anos da nosa historia.

E debo comezar dicindo que ningún lugar e día son máis axeitados que este para tal conmemoración: estamos no corazón da vella Compostela, onde se garda con agarimo o tesouro da nosa conciencia histórica; estamos preto do sartego do Apóstolo do rexionalismo, Alfredo Brañas; a carón das cinzas de Rosalía, cuxo corazón se apagou para sempre fatigado de amar a todos os que sufriron por vivir nesta terra. Ningún lugar, pois, máis axeitado. Pero tampouco ningunha data mellor que a de hoxe. O 25 de xullo foi marcado polas Irmandades como unha data fundamental do calendario patriótico, logo convertido por unha especie de plebiscito popular no Día de Galicia, mantido obstinada e case heroicamente vivo durante todo o franquismo e recuperado na súa plenitude simbólica na democracia.

Neste día e neste lugar chegamos, miñas donas e meus señores, traendo connosco cen anos de traballo e de fidelidade a Galicia. Pode parecer pouco, pero é o que temos.

Foi, como en tantas outras cousas, Murguía o primeiro en soñar cunha institución que normalizara a lingua, que acollera os poetas, escritores e artistas, que sempre e en todas as partes foron os primeiros en devolverlles aos pobos o orgullo de seren eles mesmos, e que simbolizara a dignidade cultural de Galicia. Pero nin o Estado, nin as institucións administrativas galegas, nin a propia sociedade civil foron sensibles a aquel chamamento.

A finais do século XIX parecía que os tempos foran chegados. Dúas personalidades gozaban da xeral estimación para liderar o proxecto dunha Academia Galega: Emilia Pardo Bazán e Manuel Murguía, pero cada un deles representaban universos intelectuais e culturais distintos: Pardo Bazán significaba o cosmopoliticismo intelectual no que a cultura galega era só unha forma estética de ser dentro da oceánica cultura española. Para Murguía, en troques, a cultura galega tiña unha esencialidade que a situaba no mundo cun espazo propio.

Unha Academia presidida por un dos dous necesariamente levaría impresa unha destas dúas condicións tan distintas.

Foi a emigración galega a que decidiu.

A intelectualidade galega percibiu que América xa non era só un espazo económico ao que se recorría por necesidade, senón que alí se estaba creando un universo cultural étnico e emocionalmente vinculado a Galicia. O asociacionismo galego en América, que explota no ano 1879 cando se constitúen os Centros Galegos da Habana, Buenos Aires e Montevideo e, posteriormente, os de Corrientes, Córdoba, Rosario, Santa Fe, Cienfuegos, Barracas e Avellaneda, por só referirnos aos primeiros, foi o produto dunha emigración cualitativamente distinta, a dos emigrantes da utopía, aqueles profesores, estudantes, xornalistas que dende 1874, ao fracasar a Gloriosa e a Primeira República, sentíndose asfixiados por unha sociedade que recuperaba os vellos

símbolos do poder social, decidiron emigrar na procura da liberdade e do sentimento republicano. Foron eles os que fundaron os primeiros xornais políticos e os que traballaron para converter aquela masa informe da emigración en asociacións vivas, que mirando sempre á metrópole iniciaron un novo capítulo na historia da nosa emigración.

Ao mesmo tempo que atendían as necesidades económicas de Galicia e que construíron centos de escolas, asumiron outras responsabilidades culturais publicando a *Historia de Galicia* de Murguía, porque un pobo sen historia, dicían eles, é un pobo morto, e decididamente sentaron as bases para a constitución da nosa Academia.

O humilde tipógrafo ferrolán, D. Xosé Fontenla, co apoio da comunidade galega da Habana e o aval do inmenso espírito galeguista de Curros Enríquez fundou naquela cidade a Asociación Iniciadora e Protectora da Academia Galega no ano 1905 e só un ano despois nacia a Academia Galega.

Foron eles, en contacto permanente con Murguía, xa predestinado para ser o primeiro Presidente da Academia, os que marcaron as directrices da nosa institución: lingua, historia e cultura patria. Foron eles os que decidiron a súa sede, na cidade liberal da Coruña, e os que fixaron o seu espírito: independente, laico, democrático e fundamente galego. Finalmente asegurarán á Academia unhas percepcións económicas que permitiron a súa subsistencia ata 1936, quen viviu pobre pero honradamente, contando no país só co apoio do Concello da Coruña, que a acolleu durante moitos anos.

O franquismo foi unha dura proba para a nosa institución, varias veces ameazada coa súa supresión. Foi preciso pagar algunhas peaxes para sobrevivir, pero a cadeira de Castelao non foi cuberta ata a súa morte.

A democracia e a constitución do novo poder galego, obxectivos polos que sempre loitou a nosa institución, permitíronnos iniciar unha nova fase de análise, investigación e divulgación da nosa lingua. A reserva

que a favor da Real Academia fai a Lei de Normalización Lingüística (1983) nas cuestións relativas á normativa, actualización e uso correcto da lingua galega, foi un limitado pero importante recoñecemento á nosa historia.

A Real Academia Galega é moi consciente de que Galicia ten e necesita un universo simbólico, porque como dixo o poeta, o pobo que non teña lendas é un pobo enfermo, pero un pobo que non ten mitos é un pobo morto. Non se cultivan os símbolos e os mitos por *delectatio morosa* senón para que iluminen o camiño que temos que andar e proxecten a súa exemplaridade no presente e no porvir.

Por iso estamos a percorrer as cidades e as vilas, rememorando acontecementos transcendentales para a nosa historia cultural. Por iso estivemos en Carral ao pé das tumbas dos mártires da liberdade, estivemos en Tui para escoitar, unha vez máis, o eco dos discursos de Murguía, Brañas e Lago González, discursos que falaban da redención de Galicia. Estaremos en Betanzos par escoitar a voz de Lugrís Freire, que pronunciou o primeiro mitin en galego aos labregos das Mariñas pedíndolles solidariedade e galeguidade. Estaremos en Ferrol para agradecerlle a esta cidade que nela nacera X. Fontenla e estaremos na casa de Curros en Celanova para que o seu espírito xigante, tan galego como internacional, nos arrebate coma un vento de fronde e nos leve a metas máis afastadas.

E todo iso facémolo para pagar a débeda que Galicia ten contraída con estes homes e con estas vilas. E facémolo humildemente evitando toda tentación de xactancia ou vangloria corporativa.

Loitaremos, como o fixeron os que nos precederon, por unha Galicia libre, democrática, laica e radicalmente galega, unha Galicia que ben sabe, porque o vén practicando dende hai miles de anos, que debe cumprir as esixencias de solidariedade universal.

E para concluír, permitíndeme que neste acto tan solemne invoquemos unha vez máis os nosos compromisos:

Defendermos a identidade cultural de Galicia, porque

sendo nós mesmos enriqueceremos os demais pobos do Estado, de Europa e do mundo.

Defendermos a lingua galega, que é a espiña dorsal da nosa cultura, e poñermos todo o noso empeño, ata a extenuación, no seu estudo, na súa divulgación, no seu uso.

Loitaremos, como o fixeron os que nos precederon, pola construción dunha Galicia libre, democrática, laica e radicalmente galega, pero unha Galicia que non se peche sobre si mesma coma un ourizo, e tal e como fixo durante centos de anos asuma os valores que sexan conciliables coa súa cultura e sexa capaz de proxectarse, porque temos moito que dicir e mesmo que ensinar neste momento.

E como escribiu Goran Björman no telegrama enviado dende Estocolmo o día que se constituíu a Academia: *Vivat, floreat natio Galaica.*

Os académicos presentes
en San Domingos de Bonaval
e o Presidente da Xunta
de Galicia

Intervención do Presidente da Xunta de Galicia diante dos membros da Real Academia Galega

Discurso do Presidente da
Real Academia Galega
diante dos membros
do Goberno Galego

O Presidente da Xunta de Galicia fai entrega da máis alta distinción do país ao Presidente da Real Academia Galega

25.07.06

As actuacións de Rosa Cedrón e Luz Casal pecharon os actos

13.10.06

1906 / 2006 Centenario

Real Academia Galega

Comemoração do primeiro discurso político en galego pronunciado por Manuel Lugrís Freire en Betanzos o 6 de outubro de 1907

Actos organizados pola Real Academia Galega coa colaboración da Consellería de Cultura e Deporte da Xunta de Galicia e o Concello de Betanzos

REAL ACADEMIA GALEGA

GOBIERNO DE GALICIA

CONCELLO DE BETANZOS

PROGRAMA, 13-10-06

12:00 horas
Casa do Concello, praza de Constitución, 1.
Recepción á Real Academia Galega pola Corporación Municipal de Betanzos. Alocución do Alcalde, D. Manuel Lapeña Pérez.

12:30 horas
Saída do xentío cívico cara a praza do Campo.
Abre a comitiva a Banda Municipal de Música de Betanzos.

13:00 horas
Pazo da Música, praza do Campo.
Lectura sumaria do histórico discurso de Manuel Lugrís Freire, pronunciado neste lugar o día 6 de outubro de 1907, a cargo de membros da Real Academia Galega.

Intervención da Consellería de Cultura e Deporte da Xunta de Galicia, Inerxia Bugallo.

Discurso do Presidente da Real Academia Galega, Xosé Ramón Barreiro Fernández.

Manuel Lugrís Freire

No misión de Betanzos de outubro de 1907, o discurso de Manuel Lugrís Freire representou un paso importantísimo de cara á normalización da nosa lingua e da nosa cultura. Xa se escribían os primeiros libros en galego, xa se publicaran xornais enteiraamente en galego, xa se tiña feito unha defensa da lingua, pero aínda ninguén fixera unha defensa da fala. Esta, segundo Lugrís, é sagrada e honrada porque é o herido dos noios antepasados e porque non se empregou nunca para roubar nin material nin moralmente.

A fala galega é honrada porque son honrados os seus falantes, traballadores que se ven obrigados a emigrar para fudir do caciquismo e da inautizra. E para combater estas dúas pragas seculares, Lugrís propoñese así seus peñanos unidade e solidariedade. Para demostrar a eficacia destes remedios cívicos Lugrís, a veño de ilustración, doua contos populares, un deles protagonizado por pasante e outro por unha familia. Nos dous casos o resultado é o mesmo: a solidariedade foi forte e libre a sociedade e, xa que logo, a terra na que nacemos.

Esta foi a sinxela e sabia lección dun mestre, Lugrís, que por primeira vez soubo poñer o galego ao servizo do pobo que o fala, para reclamar liberdade e dignidade para o país.

A Real Academia Galega, no ano do seu centenario, quere lembrar este acto porque un dos seus fundadores e futuro Presidente foi quen de engrandecer Galicia cna forza da súa palabra.

Xosé R. Barreiro Fernández
Presidente da Real Academia Galega

DISCURSO

El discurso es un fenómeno complejo que se desarrolla en un contexto social y cultural. Su estudio implica un análisis de los factores que influyen en su producción y recepción. Este artículo explora las dimensiones lingüísticas y pragmáticas del discurso, así como su papel en la construcción de la identidad y el poder social.

En el ámbito de la lingüística, el discurso se refiere a la unidad comunicativa que surge de la interacción entre el emisor y el receptor. Este proceso implica la selección de palabras y estructuras gramaticales que transmiten un mensaje específico. Además, el contexto juega un papel crucial en la interpretación del discurso, ya que los participantes utilizan conocimientos previos para comprender el significado de lo que se dice.

El estudio del discurso también implica analizar cómo se construyen los argumentos y se negocian los puntos de vista. En este sentido, el discurso puede ser visto como un espacio de negociación donde se establecen relaciones de poder y se legitiman ciertas perspectivas. Este enfoque pragmático del discurso ha sido fundamental para comprender fenómenos como el discurso político, el discurso académico y el discurso cotidiano.

NOCTURNISMO
El nocturnismo es un género literario que se caracteriza por su temática oscura y melancólica. Este tipo de poesía o prosa suele explorar temas como la soledad, la muerte y el misterio. Los autores de nocturnos utilizan un lenguaje rico y evocador para crear atmósferas que capturan la esencia de la noche.

En el ámbito del arte, el nocturnismo también ha sido un tema recurrente. Los pintores nocturnos buscan capturar la luz tenue y los contrastes de la noche en sus obras. Este estilo artístico ha sido fundamental para el desarrollo de la pintura moderna y contemporánea.

El estudio del nocturnismo implica analizar cómo se representan los elementos de la noche y cómo se relacionan con los temas humanos. Este género ha sido fundamental para comprender la complejidad de la experiencia humana y la capacidad del arte para explorar los límites de la conciencia.

ACTUALIDADES
Este artículo aborda las últimas noticias y eventos de actualidad. Se exploran temas como la economía global, la política internacional y los avances tecnológicos. El análisis se centra en cómo estos eventos impactan a la sociedad y qué perspectivas se abren para el futuro.

En el ámbito de la cultura, se destacan las últimas tendencias y movimientos artísticos. Se analizan cómo los artistas están utilizando nuevas plataformas y técnicas para expresar sus ideas y conectar con su audiencia. Este análisis también incluye una mirada sobre el estado del mundo del espectáculo y las artes escénicas.

Finalmente, se exploran las tendencias de la moda y el diseño. Se analizan cómo los diseñadores están incorporando nuevos materiales y técnicas en sus creaciones, así como cómo se están redefiniendo los estándares de belleza y estilo. Este análisis también incluye una mirada sobre el impacto de la sostenibilidad en la industria de la moda.

COMUNICACIÓN
Este artículo explora los fundamentos de la comunicación humana. Se analizan los procesos de codificación y decodificación de mensajes, así como el papel de los canales de comunicación. Este estudio es esencial para comprender cómo se transmite la información y cómo se construyen los significados.

En el ámbito de la psicología, se estudia cómo los factores psicológicos influyen en la comunicación. Se analizan temas como la percepción, la memoria y el procesamiento de la información. Este enfoque interdisciplinario ayuda a comprender mejor la complejidad de la comunicación humana.

El estudio de la comunicación también implica analizar cómo se utilizan los medios de comunicación masiva. Se exploran los impactos de la televisión, el cine, la radio y los medios digitales en la cultura y la sociedad. Este análisis es crucial para comprender el poder de la comunicación en el mundo contemporáneo.

COMUNIDAD
Este artículo aborda el concepto de comunidad y su evolución a lo largo de la historia. Se analizan los factores que contribuyen a la formación de comunidades, como la geografía, la cultura y las instituciones. Este estudio es fundamental para comprender cómo se construyen los lazos sociales y cómo se negocian los valores compartidos.

En el ámbito de la sociología, se estudia cómo las comunidades influyen en el comportamiento individual. Se analizan temas como la cohesión social, el apoyo mutuo y la identidad colectiva. Este enfoque ayuda a comprender mejor el papel de la comunidad en la vida cotidiana y en el desarrollo personal.

Finalmente, se exploran las estrategias para fortalecer las comunidades. Se analizan cómo se pueden promover la participación y el compromiso de los miembros, así como cómo se pueden abordar los desafíos que enfrentan las comunidades modernas. Este análisis es esencial para construir sociedades más justas y resilientes.

ACTUALIDADES
Este artículo presenta las últimas noticias y eventos de actualidad. Se exploran temas como la economía global, la política internacional y los avances tecnológicos. El análisis se centra en cómo estos eventos impactan a la sociedad y qué perspectivas se abren para el futuro.

En el ámbito de la cultura, se destacan las últimas tendencias y movimientos artísticos. Se analizan cómo los artistas están utilizando nuevas plataformas y técnicas para expresar sus ideas y conectar con su audiencia. Este análisis también incluye una mirada sobre el estado del mundo del espectáculo y las artes escénicas.

Finalmente, se exploran las tendencias de la moda y el diseño. Se analizan cómo los diseñadores están incorporando nuevos materiales y técnicas en sus creaciones, así como cómo se están redefiniendo los estándares de belleza y estilo. Este análisis también incluye una mirada sobre el impacto de la sostenibilidad en la industria de la moda.

ACTUALIDADES
Este artículo presenta las últimas noticias y eventos de actualidad. Se exploran temas como la economía global, la política internacional y los avances tecnológicos. El análisis se centra en cómo estos eventos impactan a la sociedad y qué perspectivas se abren para el futuro.

En el ámbito de la cultura, se destacan las últimas tendencias y movimientos artísticos. Se analizan cómo los artistas están utilizando nuevas plataformas y técnicas para expresar sus ideas y conectar con su audiencia. Este análisis también incluye una mirada sobre el estado del mundo del espectáculo y las artes escénicas.

Finalmente, se exploran las tendencias de la moda y el diseño. Se analizan cómo los diseñadores están incorporando nuevos materiales y técnicas en sus creaciones, así como cómo se están redefiniendo los estándares de belleza y estilo. Este análisis también incluye una mirada sobre el impacto de la sostenibilidad en la industria de la moda.

ACTUALIDADES
Este artículo presenta las últimas noticias y eventos de actualidad. Se exploran temas como la economía global, la política internacional y los avances tecnológicos. El análisis se centra en cómo estos eventos impactan a la sociedad y qué perspectivas se abren para el futuro.

En el ámbito de la cultura, se destacan las últimas tendencias y movimientos artísticos. Se analizan cómo los artistas están utilizando nuevas plataformas y técnicas para expresar sus ideas y conectar con su audiencia. Este análisis también incluye una mirada sobre el estado del mundo del espectáculo y las artes escénicas.

Finalmente, se exploran las tendencias de la moda y el diseño. Se analizan cómo los diseñadores están incorporando nuevos materiales y técnicas en sus creaciones, así como cómo se están redefiniendo los estándares de belleza y estilo. Este análisis también incluye una mirada sobre el impacto de la sostenibilidad en la industria de la moda.

ACTUALIDADES
Este artículo presenta las últimas noticias y eventos de actualidad. Se exploran temas como la economía global, la política internacional y los avances tecnológicos. El análisis se centra en cómo estos eventos impactan a la sociedad y qué perspectivas se abren para el futuro.

En el ámbito de la cultura, se destacan las últimas tendencias y movimientos artísticos. Se analizan cómo los artistas están utilizando nuevas plataformas y técnicas para expresar sus ideas y conectar con su audiencia. Este análisis también incluye una mirada sobre el estado del mundo del espectáculo y las artes escénicas.

Finalmente, se exploran las tendencias de la moda y el diseño. Se analizan cómo los diseñadores están incorporando nuevos materiales y técnicas en sus creaciones, así como cómo se están redefiniendo los estándares de belleza y estilo. Este análisis también incluye una mirada sobre el impacto de la sostenibilidad en la industria de la moda.

Betanzos, 13 de outubro de 2006

Commemoración do primeiro discurso

pronunciado por Manuel Lugrís Freire en Betanzos o 6 de outubro

Actos organizados pola Real Academia Galega
coa colaboración da Consellería de Cultura e Deporte
da Xunta de Galicia e máis o Concello de Betanzos

so político en galego

oro de 1907

Insomero do Subdeputado
do Parlamento de Galicia
de Barro, que se
colocou no Museo do
Maritime de Barro.

Insomero do Subdeputado
do Parlamento de Galicia

Betanzos

Da lingua á fala

Concello de Betanzos

Praza de Galicia

"Mariñáns e montañeses, homes traballadores e honrados, saúde". Así empezou D. Manuel LUGRÍS Freire o primeiro discurso político en galego, que pronunciou no palco da música de Betanzos o día 6 de outubro de 1907.

Para conmemorar esta data histórica achegáronse á vila de Betanzos os membros da Real Academia Galega co seu Presidente Xosé R. Barreiro Fernández. Un fermoso sol outoneiro recibiu a comitiva académica o día 13 de outubro.

Ás doce da mañá tivo lugar, por parte da Corporación Municipal co seu alcalde á cabeza, unha recepción no salón de plenos onde despois dos mutuos agradecementos Xosé Ramón Barreiro asinou no libro de honra do Concello. Nada máis rematar este acto protocolario, sumouse á comitiva oficial o vicepresidente da Xunta de Galicia D. Anxo Quintana. Formouse unha comitiva cívica constituída por políticos, académicos e xente da cultura chegada de diferentes lugares de Galicia que dende a Casa do Concello tomou a dirección do palco da Música onde se ían pronunciar os discursos conmemorativos. A banda municipal non deixou de amenizar o percorrido con aires festivos.

Cando chegaron ao palco, fixo as correspondentes presentacións o académico Xosé Luís Axeitos, quen se referiu ao acto como un intento de recuperar os soños deste país.

A continuación varios académicos foron lendo o discurso de LUGRÍS: "Quérovos falar na lingua galega, primeiramente porque deste xeito entenderédesme mellor", empezou o académico Ferro Ruibal. Despois a numeraria Olga Gallego continúa: "Sobre a fala galega, que é sagrada para nós, por ser un herdo dos nosos antepasados, deixaron caer a súa bulra os estúpidos que renegan

do que nin siquera renegan as feras...”.

Moi emotiva foi a parte do discurso de Lugrís lida polo escritor e académico Neira Vilas: “Din por ahí que a emigración é cousa boa [...] que lle pregunten ó gallego cantas bágoas verteron os seus ollos ao dar o derradeiro adiós á terra querida, ao cemiterio que garda as cinzas dos seus pais, á aldea quirida onde xogou de pequeno...”.

O chamamento a loitar contra os caciques, rematou o discurso de Lugrís co berro do tamén escritor e académico Darío Xohán Cabana: “¡Viva Galicia! ¡Viva a Solidaridá!”.

Escoitado e aplaudido o texto do discurso de Lugrís, Manuel Lagares, alcalde de Betanzos, pediu mil anos máis para a lingua galega. A continuación o vicepresidente da Xunta de Galicia Anxo Quintana, fixo un repaso da biografía do autor do discurso destacando a súa faceta de auténtico loitador pola nosa cultura, e rematou a súa intervención coa cita duns versos de Lugrís en defensa da lingua.

Pechou o acto a voz grave do Presidente da Real Academia Xosé Ramón Barreiro, que repasou as fecundas achegas de Betanzos á cultura galega na persoa de Antolín Faraldo, para rematar con estas palabras rotundas en defensa da lingua: “Queda moito por facer, é necesario defender o noso idioma con paixón, porque é o pulso e o corazón que nutre a nosa cultura.”

No mitin de Betanzos de outubro de 1907, o discurso de Manuel Lugrís Freire representou un paso importantísimo de cara á normalización da nosa lingua e da nosa cultura. Xa se escribían os primeiros libros en galego, xa se publicaban xornais enteiramente en galego, xa se tiña feito unha defensa da lingua, pero aínda ninguén fixera

unha defensa da fala. Esta, segundo LUGRÍS, é sagrada e honrada porque é o herdo dos nosos antepasados e porque non se empregou nunca para roubar nin material nin moralmente.

A fala galega é honrada porque son honrados os seus falantes, traballadores que se ven obrigados a emigrar para fuxir do caciquismo e da inxustiza. E para combater estas dúas pragas seculares, LUGRÍS proponlles aos seus paisanos unidade e solidariedade. Para demostrar a eficacia destes remedios cóntalles LUGRÍS, a xeito de ilustración, dous contos populares, un deles protagonizado por paxaros e outro por unha familia. Nos dous casos o resultado é o mesmo: a solidariedade fai forte e libre a sociedade e, xa que logo, a terra na que nacemos.

Esta foi a sinxela e sabia lección dun mestre, LUGRÍS, que por primeira vez soubo poñer o galego ao servizo do pobo que o fala, para reclamar liberdade e dignidade para o país.

A Real Academia Galega, no ano do seu centenario, quere lembrar este acto porque un dos seus fundadores e futuro Presidente foi quen de engrandecer Galicia coa forza da súa palabra.

Xosé R. Barreiro Fernández
Presidente da Real Academia Galega

Betanzos

O Presidente da Academia,
a Conselleira de Cultura e
mais o Alcalde de Betanzos
ao entrar na Praza do Campo

Recepción aos académicos e autoridades pola corporación municipal de Betanzos

13.10.06

O Vicepresidente da Xunta de Galicia e o Presidente da Academia interveñen no mesmo lugar do histórico discurso de Manuel Lugo Freire

1906 / 2006

López Abente

Murguía

Murguía

López Abente

López Abente

López Abente

Centenario

O discurso de Lugrís Freire
na voz dos membros
da Academia Galega

26.10.06

Concerto do Centenario

Teatro Rosalía de Castro da Coruña

O día 26 de outubro, xoves, celebrouse no Teatro Rosalía de Castro da Coruña o denominado Concerto do Centenario da Real Academia Galega. Quixo con este acto a institución agasallar a cidade que a acolleu xenerosamente durante máis de cen anos.

A música galega foi unha disciplina artística de grande importancia na construción do país pola súa capacidade emotiva e divulgativa. Moitos dos textos poéticos fundacionais de Rosalía, Curros e Pondal chegaron a ser populares grazas aos orfeóns e masas corais que solemnizaron festas e celebracións por todo o país. A velada musical do Teatro Rosalía empatou sentimentalmente coas cincocentas voces que celebraron a inauguración do monumento a Curros en 1908, na mesma cidade.

Concerto

Programa de man editado para o concerto

CONCERTO
DO CENTENARIO
REAL
ACADEMIA
GALEGA

Teatro Real do Casino
A Coruña
28 de outubro do 2000

Coro-Liceo Casino de
Vilagarcía de Arousa,
dirixido por
Margarita Guerra

Orquestra de Cámara Galega,
dirixida por Roxelio Groba Otero

02.02.06

24.01.07

Honras e distincións

A Coruña

Ferrol

Santiago de Compostela

Arteixo

Lugo

Ponferrada

02.02.06 Presentación d' *Os Eoas* de Eduardo Pondal. Salón de actos da Academia

25.05.06 Premio Manuel Lorenzo Barja, concedido polo Real Coro Toxos e Froles a Xosé Fontenla Leal a título póstumo e recollido pola Comisión Executiva da RAG

21.09.06 Premio Millenium, entregado pola Agrupación Socialista da Coruña

Honras e distincións

17.05.06 O cortexo cívico dos veciños da Cidade Vella da Coruña foi dedicado á Real Academia Galega

O grupo Doa con Rosa Cedrón actúa na praza da Fariña, nunha das etapas do cortexo

Honras e distincións

22.09.06 Premio Otero Pedrayo 2006, compartido con Cerámicas Sargadelos, entregado pola Excmá. Deputación Provincial da Coruña

21.10.06 Premio Galego do ano, concedido por El Correo Gallego. Santiago de Compostela

07.11.06 Premio Fernández-Latorre. Museo La Voz de Galicia. Sabón, Arteixo

30.11.06 Entrega da Medalla de Ouro da cidade de Lugo

Honras e distincións

30.11.06 Entrega da Medalla de Ouro do Instituto de Estudos Políticos e Sociais. A Coruña

24.01.07 Premio á promoción do galego no Bierzo. Asociación Berciana da Lingua "Xarmenta"

2.03.07 Entrega da medalla de ouro Perfecto Feijoo á RAG por Cántigas da Terra

